

URA PEHE
'ITERA'A I TE MARAE TAPUTAPUĀTEA
EI AHU TUPUNA NO HAWAI'I

A tau te aroha i teie papa tupuna o tātou, mai tahito mai, e nō te mea ua tae te mana'o e maha ahuru matahiti nā mua a'e, ia fanoā te va'a teretere na te ara tupuna o KealaiKahiki, te 'ite nei e te fa'atura nei, mātou tō te Ta'atira'a 'Ihi Consortium Aha Moananuiakēa Pacific (tei amui mai i te Kamehameha Schools, Polynesian Voyaging Society, Bishop Museum, l'Université de Hawaï'i) i te 'ura e hono tō Hawaï'i e tō Pōrīnetia farāni, i te Marae o Taputapuātea, i 'Opoa, Ra'iātea.

- Te ha'apāpū nei mātou, e ahu tupuna te Marae Taputapuātea nō Pōrīnetia tā'ato'a, e ahu papa tā'amu ato'a nō te mau ari'i rahi nō Hawaï'i, i reira e tupu ai i teie nei te mau fa'ari'ira'a tupuna, te mau fārerereira'a tumu, tō te mau va'a moana, tō te mau tere pererina, e tō te mau rurura'a va'a ta'ata.
- Te 'ite nei mātou i te Marae Taputapuātea ei vahi mo'a nō te ha'api'ira'a, i reira o te mau ihitai moana e te mau ti'a fa'atere nō Pātitifa e ruru ai nō te 'ai taui i tō rātou mau 'ite tupuna, i reira ato'a rātou e tā'ati ai, e tā'amu ai i te 'ura o te hiro'a.
- Te ti'aturi nei matou i te parau varua nō Tumu ra'i fenua, 'oia te Fe'e nui, e tū te upo'o i Ra'iātea e te tahi 'ave terā te tārava atu i te pae 'apato'erau, i te 'āu e horo atu na te ara roa i Hawaï'i.
- Te arue nei mātou i te faufa'a tupuna a te ta'ata tupu, no te mea ua tāpa'ohia e tahi tuha'a fenua 'e te tahi ato'a tuha'a tai o te Marae Taputapuātea i ni'a i te tapura o te mau tao'a nui 'ati a'e te ao nei, rautihia e te Hau 'amui (UNESCO) i te ava'e tiurai 2017 i Taratōvia, fenua Poronia, e ha'apāpū te reira i tōna fa'ahiahia'a mau.
- Te fa'ari'i nei mātou i te 'ai tauira'a o te mau 'ite e te mau raver'a e riro i te fa'a'u'ana i tō tātou iho tumu, e ha'apa'ari i tō tātou mau reo tumu e i te tātā'i i te mau fenua e te mau tai io tātou nei, e i te moana tupuna ihoā ra a Ta'aroa/Kanaloa.

Nō reira, noa atu teie te'ote'o rahi, haere mai mātou e te 'āu haeha'a, mātou tō te Consortium 'Aha Moananuiakēa nō te fa'ateni i te va'a ta'ata nō Pōrīnetia, tōna mau ti'a fa'atere, tō te pae o te ta'ere, tō te pae o te hau fenua e rohi nei no te te paruru tōna iho, tōna vaira'a mau, te rohi ato'a nei nō te fa'a'ohipa fa'ahouā i te parau nō te Marae Taputapuātea, oia te tapa'o o tō tātou ti'araa ta'ata.

Nēne'ihia i 'Opoa Taputapuātea, te 15 nō novema Matahiti piti tauatini 'ahuru ma iva, na roto i te reo farāni, te reo paratāne, te reo tahiti e te reo vaihī.

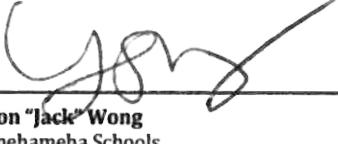
**HO'OHANOHANO 'IA KA MARAE 'O TAPUTAPUĀTEA
HE WAHI KO'IKO'I O KA HO'OILINA HAWAI'I**

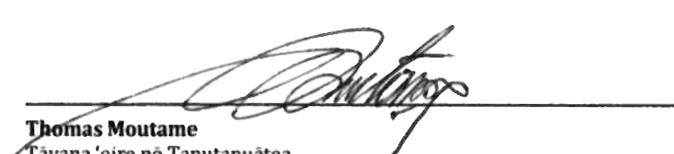
Ma muli o ko kākou pilina he 'ohana like o ka mo'okū'auhau no 'elua kaukani a 'oi makahiki me nā makahiki he kanahā a 'oi o ke au hou o ka holo moana 'ana ma ke ala ku'una 'o Kealaikahiki, ke mahalo a ho'ohanohano a'e nei ka 'Aha Moananuiakēa ('o ke Kula 'o Kamehameha, ka Polynesian Voyaging Society, ka Hale Hō'ike'ike 'o Pihopa, a me ke Kulanui o Hawaï'i) i ka pilina kupuna o Hawaï'i me ka Marae 'o Taputapuātea, ma 'Opoa, Ra'iātea.

- Ke hō'opia nei mākou ē, he wahi ko'iko'i ka Marae 'o Taputapuātea ma ka mō'aukala Hawaï'i, no laila mai nā mo'okū'auhau ali'i o Hawaï'i, a ma laila ho'i e mālama 'ia ai nā 'aha no nā banana ho'okele wa'a, huaka'i haipule, a me ka 'ākoakoa ku'una 'ana.
- Ke hō'opia nei mākou ē, he wahi la'a a he wahi ho'ona'auao ka Marae 'o Taputapuātea, kahi a nā ho'okele wa'a a me nā ali'i o ka Pākipika i 'ākoakoa ai e kūka'i i ka 'ike kupuna a e ho'opā'a i nā ku'ikahi mo'omeheu.
- Ke 'ae nei mākou ē, 'o ka fe'e nui, 'o ia ho'i ka he'e nui, he mea kūhō'ailona ia mai nā kūpuna mai. I Ra'iātea ke po'o o ka he'e, me ke kiko'o mai o kekahī 'awe'awe ona i ka 'ākau, ma ke alahula holo kai i Hawaï'i.
- Ke mahalo a'e nei i kēia ola honua 'ana o kānaka no ka ho'okohu 'ia 'ana o ka Marae 'o Taptaupuātea he UNESCO World Heritage Site ma ka makahiki 2017.
- Ke ho'ohiki nei kākou i ke kūka'i 'ike e ho'oikaika 'ia ai ko kākou mau mo'omeheu, e ho'ola 'ia ai ko kākou mau 'olelo 'ōiwi, a e ho'ola 'ia ai nā kaiaola o ko mākou mau mokupuni, keu ho'i ko Kanaloa/Ta'aroa mau kai.

No laila, na mākou e ka 'Aha Moananuiakēa e ho'ohanohano i nā lāhui Polenekia, nā alaka'i maoli a me nā alaka'i aupuni ma ka mālama 'ana o ka Marae Taputapuātea me ka ha'aheo a me ka ha'aha'a. Na kākou e ulu i ka pilina no nā makahiki e hiki mai ana. Ua pūlima 'ia ma 'Opoa, Taputapuātea, ma ka lā 'umikumamālima o Nowemapa, makahiki 'elua kaukani me 'umikumamāwa, ma te reo Mā'ohi, ka 'olelo Hawaï'i, ka 'olelo Palani, a me ka 'olelo Pelekānia.

Heremoana Maamaatuaiahutapu
Fa'aterehau no te ta'ere Ma'ohi, te 'arutaimāreva e te rima'i

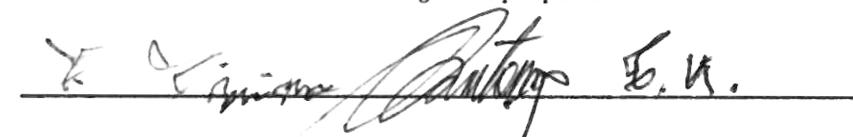

Livingston "Jack" Wong
CEO, Kamehameha Schools

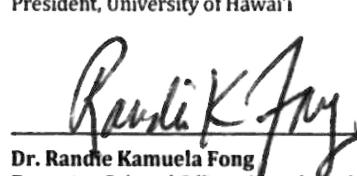

Thomas Moutame
Tāvana 'oire nō Taputapuātea

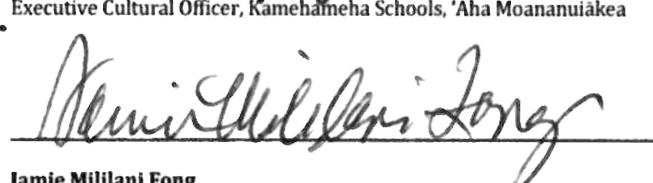

Nainoa Thompson
President, Polynesian Voyaging Society

Te Mau Arata'i o te Tā'atira'a Nā Papa E Va'u
Council des sages de Taputapuātea

Melanie Ide
President and CEO, Bernice Pauahi Bishop Museum

Dr. David Lassner
President, University of Hawai'i

Dr. Randie Kamuela Fong
Executive Cultural Officer, Kamehameha Schools, 'Aha Moananuiakēa

Jamie Mililani Fong
Manager, Ka'iwakiloumoku Hawaiian Cultural Center, Kamehameha Schools